

6. Troitiño D., Kerikmäe T., Chochia A., Hrebickova A. Brexit. History, Reasoning and Perspectives. Springer International Publishing, 2018. 283 p.
7. Hobolt S. The Brexit vote: a divided nation, a divided continent // Journal of European Public Policy. 2016. Vol. 23. № 9. P. 1259-1277.
8. Кэмерон: на референдуме надо поддержать членство Великобритании в ЕС // Радио Свобода. URL: <https://www.svoboda.org/a/27811825.html>.
9. EU deal gives UK special status // BBC. URL: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-35616768>.

Аніщук Н. В.

*доктор юридичних наук, професор кафедри історії держави і права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ГЕНДЕРНО-ПРАВОВІ РЕФОРМИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗИ

На початку ХХІ ст. в Україні європейська інтеграція визначена одним із головних напрямків вітчизняної державної політики. Прагнучи стати членом ЄС, наша держава розпочала проводити гендерно-правові реформи. Адже для країн Європейського Союзу питання гендерної рівності є пріоритетними напрямками гендерної політики. Гендерна проблематика сьогодні в демократичних спільнотах проголошується як одна із базових у вирішенні соціальних проблем. У процесах європейської інтеграції вирішення проблемних питань у сфері рівності прав і можливостей жінок і чоловіків є важливою складовою.

Гендерна рівність є метою Європейського Союзу. Гендерна рівність означає рівний доступ, можливості, обов'язки та участь чоловіків та жінок у всіх сферах громадського та приватного життя. Також вона передбачає рівний доступ та розподіл ресурсів між жінками та чоловіками [1].

Гендерна рівність є однією з ознак правової держави. Утвердження гендерної рівності є одним із основних стандартів і одночасно одним із найважливіших показників демократичного поступу. Варто підкреслити, що сьогодні в країнах ЄС існують спеціальні закони про гендерну рівність. Серед країн Євросоюзу

перші спроби створити національний механізм забезпечення гендерної рівності зробили Скандинавські країни. Так, у Фінляндії в 1987 р. було прийнято Закон про рівноправ'я, у Швеції в 1991 р. – Закон про рівність.

Незалежна Україна обрала шлях до Європейського Союзу. Правовою основою створення цього об'єднання став Договір про Європейський Союз, підписаний у лютому 1992 р. 12 державами – членами Європейських співтовариств (Бельгія, Великобританія, Греція, Данія, Ірландія, Іспанія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Португалія, Франція) у м. Маастрихт (Нідерланди). У цьому документі було зафіксовано положення щодо гендерної рівності. Так, у Маастрихтському договорі (1992), у статтях 2 та 3 зазначається ідея рівності жінок і чоловіків [2]. У відповідності до Амстердамського договору 1997 р. гендерна паритетність є фундаментальним принципом Євросоюзу. Проблеми гендерної рівності приділено увагу у статтях 118 та 119 цього договору [3]. У Хартії основних прав Європейського Союзу (2000) у ст. 21 йдеться про заборону дискримінації на основі низки ознак, у тому числі, статі. Окрема 23 стаття документу присвячена тематиці рівності між чоловіками і жінками [4]. У Лісабонській угоді 2007 р. до тематики гендерної рівності входять, зокрема, наступні питання: рівність на ринку праці (статті 1, 2), боротьба із дискримінацією за ознакою статі (ст.5), подолання торгівлі жінками і дітьми (ст.63,69) [5].

Окрім того, низка резолюцій Європейського парламенту та директив і резолюцій Ради Міністрів ЄС містять інформацію про потреби гендерних перетворень і визначають норми стосовно їх забезпечення. Держави-члени ЄС зобов'язуються прописати ці положення у національному законодавстві.

Країни-члени Європейського Союзу входять до групи високого рівня гендерного розвитку. Найкраща ситуація у сфері забезпечення рівноправ'я жінок і чоловік простежується в Скандинавських країнах, які є лідерами не лише серед країн Євросоюзу, але й світу в цілому. Так, у 2015 р. було опубліковано The Global

Gender Gap Report, який визначає індекс гендерного розвитку у світі. У топ-10 країн світу за індексом гендерної рівності увійшли наступні Скандинавські країни Євросоюзу: Ісландія, Фінляндія, Швеція та Норвегія (не є членом ЄС). Цікаво, що за цим рейтингом Ірландія та Словенія (член Євросоюзу) також увійшла до десятки лідерів світу щодо вирішення гендерних проблем. До речі, Україна зайняла 67 місце серед 142 країн, погіршивши власний рейтинг 2014 року на 11 пунктів, коли вона посідала 56 місце [6].

Останнім часом в Європі розробляються стратегії, спрямовані на забезпечення гендерної рівності. Заслуговує на увагу прийнята Радою Європи Стратегія гендерної рівності на 2014-2017 рр. Оскільки Україна обрала курс на євроінтеграцію, доцільним є ознайомлення із основними концептуальними положеннями вказаного документа. Отже, загальною метою Стратегії є досягнення підвищення спроможності та надання повноважень жінкам і, відповідно, ефективна реалізація політики гендерної рівності у державах-членах Ради Європи шляхом підтримки впровадження існуючих стандартів. Це буде здійснено шляхом досягнення п'яти стратегічних цілей, які враховуватимуть питання багатосторонньої дискримінації та особливі права і потреби жінок та чоловіків протягом життя.

- Стратегічна ціль 1: боротьба з гендерними стереотипами та гендерною дискримінацією.
- Стратегічна ціль 2: запобігання та боротьба з насильством щодо жінок.
- Стратегічна ціль 3: гарантування рівного доступу жінок до правосуддя.
- Стратегічна ціль 4: досягнення рівної участі жінок та чоловіків у прийнятті політичних та громадських рішень.
- Стратегічна ціль 5: реалізація стратегії досягнення гендерної рівності в політиці та усіх заходах [7].

Гендерна стратегія ЄС, перш за все, окреслює ті сфери, в яких існує гендерна дискримінація та пропонує специфічні механізми для її усунення:

- досягнення гендерної рівності в сфері зайнятості;
- рівна оплата за рівну працю;
- гендерний баланс в процесі прийняття рішень;
- гармонізація професійного і сімейного життя;
- гнучка система праці тощо [8].

Таким чином, досвід країн-членів ЄС у сфері забезпечення гендерної рівності має для України надзвичайну цінність. Досвід країн Європи свідчить, що забезпечення рівності прав жінок і чоловіків не лише гармонізує розвиток громадянського суспільства, а й сприяє більш стабільному розвитку всіх галузей економіки. Саме тому забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків є одним з провідних напрямків політики у діяльності Європейського Союзу.

Література:

1. Стратегія гендерної рівності на 2014-2017 р. Ради Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/...DisplayDCTMContent>
2. Договір о Європейському Союзі (Маастрихт, 7 лютого 1992 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994-029>
3. Treaty of Amsterdam, signed in Amsterdam on 2 October 1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf>
4. Хартия основных прав Европейского Союза [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
5. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:306:FULL&from=EN>
6. Уварова О. Права жінок і гендерна рівність в Україні / О. Уварова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: helsinki.org.ua
7. Стратегія гендерної рівності на 2014-2017 Ради Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/...DisplayDCTMContent>
8. Гендерна політика Європейського Союзу в Україні. Аналітична доповідь / За ред. Оксани Кисельової [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.boell.org/.../gender-analyse...>